

Raad voor de Journalistiek (al te) mild bij #MeToo-klacht Van Mieghem

De Raad voor de Journalistiek deed onlangs uitspraak in een zaak die verband houdt met de #MeToo-beweging. De Raad is van oordeel dat P-Magazine.be een kans op weerwoord had moeten geven en dat er een juiste bronvermelding nodig was bij de hyperlinks naar enkele naaktfoto's van actrice Hilde Van Mieghem. De denigrerende, haatdragende en seksistische inhoud van het artikel zelf vindt de Raad voor de Journalistiek evenwel niet in strijd met de journalistiek ethiek. Een opmerkelijke uitkomst die vragen doet rijzen over de wel erg lijdzame rol van de Raad in het afkeuren van seksisme in de Vlaamse journalistiek.

Dirk Voorhoof

Als reactie op haar tussenkomst in de zaak Bart de Pauw werd Hilde Van Mieghem, nu ongeveer één jaar geleden, online het doelwit van een reeks seksistische haatberichten, vooral op Facebook. De redactie van P-Magazine pikte één van die haatberichten op, prees het aan als 'heerlijk leesvoer' en integreerde het in een artikel op de website van P-Magazine. Het Facebookbericht opperde dat de door penisnijd gedreven actrice zich wilde revancheren op 'de mannen' door vrouwen op te roepen tot een 'heksenjacht', en het voerde Hilde Van Mieghem op als de 'zelfverklaarde moeder Theresa van de Vlaamse misbruikte vrouwen'. De integrale tekst van de Facebookpost, met een aan-eenschakeling van denigrerende termen aan het adres van Van Mieghem, maakte deel uit van een kort artikel op de website van P-Magazine, met als titel: 'Hilde Van Mieghem maakte dankbaar gebruik van haar lijfelijke charcuterie', daarmee een zin uit het Facebookbericht citerend. De redacteur van P-Magazine wreef Van Mieghem aan dat zij zich in de zaak Bart De Pauw opwerpt als 'beschermheilige van diens slachtoffers' en hij verweet haar een 'wrange vorm van hypocrisie, gezien haar Playboy-verleden'. Volgens P-Magazine illustreerde de Facebookpost 'op een geniale wijze het paradoxale karakter van het #MeToo-circus', en het nodigde de lezer uit om enkele links aan te klikken met naaktbeelden van Van Mieghem. Het artikel op P-Magazine.be lokte hevige en negatieve (twitter)reacties uit. In eerste in-

stantie ging P-Magazine op Twitter in het verweer, door te benadrukken dat de redacteur van P-Magazine niet zelf het 'choquerende' artikel had geschreven, maar dat het een mening betrof van een lezer die ze online hadden geplaatst: 'Wij hebben de mening enkel gepost, niet geschreven', aldus P-Magazine, dat ook nog vermeldde dat het om 'satire' ging. Pas de dag daarna, toen de kritiek bleef aanzwellen, nam het magazine afstand van het artikel en werd het offline gehaald. In een bericht op de eigen website excuseerde P-Magazine.be zich ten aanzien van Hilde van Mieghem. Het magazine erkende dat het over de schreef was gegaan en dat de Facebookpost neerkwam op het 'harteloos beledigen van een zeer gerespecteerde vrouw, actrice en moeder'. Hilde Van Mieghem liet het er niet bij en diende samen met het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (IGVM) klacht in bij de Raad voor de Journalistiek. Dat was in januari 2018. De Raad deed er tien maanden over om tot de conclusie te komen dat P-Magazine.be vooraf aan Van Mieghem een weerwoord had moeten geven en dat de verschillende links naar naaktbeelden van Van Mieghem verkeerdelijk de indruk wekten dat de foto's uit Playboy afkomstig waren. Door de context en de herkomst van de beelden niet correct mee te delen, kon het publiek misleid worden bij het gebruik van archiefphoto's, aldus de Raad voor de Journalistiek.

DENIGREREND EN SEKSISTISCH

Wat opvalt is dat de beslissing van de Raad voor de Journalistiek nalaat om over de grond

van de zaak uitspraak te doen, want de klacht voerde nadrukkelijk aan dat het artikel van P-Magazine denigrerend, seksistisch en bijzonder kwetsend was voor Hilde Van Mieghem. De Raad gaat enkel in op twee formele aspecten van de klacht (geen wederhoor en onzorgvuldige bronvermelding bij archiefphoto's), maar kijkt weg van de essentie van de zaak. Ondanks de eerdere verontschuldiging door P-Magazine en de expliciete erkenning dat het over de schreef was gegaan met een beledigend artikel, voerde het magazine in zijn verweer voor de Raad voor de Journalistiek aan dat inhoudelijk geen inbreuk was gepleegd op de regels van de journalistieke ethiek. Finaal is de Raad voor de Journalistiek P-Magazine op dat cruciale aspect tegemoet gekomen.

De Raad erkent nochtans expliciet dat het artikel op P-Magazine.be niet louter de weergave is van een Facebookpost, maar een eigen selectie door de redactie van P-Magazine betreft: 'De journalist laat de auteur aan het woord,

sen, shockeren en verontrusten'. De Raad laat ook nog noteren 'dat het niet de opdracht is van de Raad voor de Journalistiek om zich uit te spreken over welvoegelijkheid en goede smaak'.

De klacht ging echter niet over welvoegelijkheid en goede smaak, maar over het ernstig denigrerend, grievend en seksistisch karakter van het artikel op de website van P-Magazine. Artikel 27 van de code van de Raad voor de Journalistiek verwacht nochtans dat de journalist erover waakt dat de formulering van de berichtgeving 'niet stigmatiserend is, onder meer wanneer hij elementen vermeldt zoals etnische afkomst, nationaliteit, religie, levensbeschouwing, seksuele geaardheid of gender'. Volgens artikel 24 van de code respecteert de journalist 'de menselijke waardigheid en tast ze niet verder aan dan noodzakelijk is in het maatschappelijk belang van de berichtgeving' en vermijdt hij 'overdrijving bij het vrijgeven van beelden en/of details'.

“

De Raad voor de Journalistiek dreigt een bedenkelijke reputatie te krijgen in de afhandeling van klachten die verband houden met journalistiek over verkrachting en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag.

leidt de post in en argumenteert waarom hij hem heeft gepubliceerd. De inleiding van de journalist en de gepubliceerde post vormen zo een journalistiek geheel. De Raad kondigt aan dat hij zich uitspreekt 'over de journalistieke aanpak' van dat journalistieke geheel, om vervolgens dan toch te volstaan met een beoordeling van de Facebookpost zelf. De Raad zegt zich niet uit te spreken over de inhoud van de Facebookpost en oordeelt dat 'de loutere publicatie' van het Facebookbericht 'geen inbreuk vormt op de beroepsethische code'. Het probleem is evenwel dat het niet gaat om de loutere publicatie van een Facebookbericht. In tegenstelling tot wat de Raad aankondigt, oordeelt hij dus niet de inhoud van het artikel in P-Magazine 'als journalistiek geheel' en worden het artikel en de journalistieke handelswijze dus niet getoetst aan de code van de Raad voor de Journalistiek. Dat de publicatie van de Facebookpost 'kwetsend kan overkomen' voor Hilde Van Mieghem en voor vrouwen in het algemeen, is ook al geen bekommernis voor de Raad, aangezien 'meningen door overdrijving en provocatie, kunnen kwet-

De Raad had ook enige inspiratie kunnen vinden in de seksismewet van 2014. Die wet verstaat onder strafbaar seksisme elk gebaar, uiting of handeling in het openbaar die 'klaarblijkelijk bedoeld is om minachting uit te drukken jegens een persoon wegens zijn geslacht, of deze, om dezelfde reden, als minderwaardig te beschouwen of te reduceren tot diens geslachtelijke dimensie en die een ernstige aantasting van de waardigheid van deze persoon ten gevolge heeft'. De Raad doet uiteraard geen uitspraak over het strafbaar karakter van journalistieke uitingen en handelswijzen, maar kan in toepassing van de eigen code zelfs strengere normen hanteren en kan dus de lat wat hoger leggen in termen van journalistieke ethiek. De Raad legt immers geen straf op of perkt de journalistieke vrijheid niet in, maar formuleert enkel een opinie over de naleving van de journalistieke ethiek die hij wenst gerespecteerd te zien in de Vlaamse media. Het is daarom des te opmerkelijker dat de Raad geen standpunt inneemt over de journalistieke presentatie en inhoud van het gewraakte artikel. Als P-Magazine (formeel) weerwoord had

TAALTIP
Karl Hendrickx

Komma's, die soms van belang zijn

Veel taalgebruikers weten dat er iets aan de hand is met de komma voor het verwijswoord die. Soms staat ze er, soms staat ze er niet. De meeste taalgebruikers kennen ook de regels voor het gebruik van de komma: soms moet ze er staan, soms mag ze er niet staan. Spijtig genoeg zijn er ook redelijk wat taalgebruikers die denken de regels te kennen, maar er toch tegen zondigen, misschien uit nonchalance, misschien uit onwetendheid.

Zo las ik onlangs in een regelgevende tekst de volgende (gedeeltelijke) definitie van het begrip 'in het openbaar':

In het openbaar: door geschriften, die niet openbaar worden gemaakt, maar aan verscheidene personen toegestuurd of meegedeeld worden.

Die definitie kan nooit de bedoeling van de regelgever geweest zijn, want ze houdt geen steek. Doordat er een komma staat na geschriften, betekent de zin in feite zoveel als: 'in het openbaar wil zeggen door geschriften. Die geschriften hebben overigens als bijkomend, maar niet essentieel kenmerk dat ze niet openbaar worden gemaakt maar wel aan verscheidene personen worden gestuurd'. Die betekenis is net de omgekeerde van wat de regelgever wilde bereiken. Hij wilde aangeven dat 'in het openbaar' ook kan worden bereikt door een bepaald soort geschriften te gebruiken, namelijk geschriften met als specifiek kenmerk dat ze

weliswaar niet openbaar worden gemaakt maar wel aan heel wat personen worden toegestuurd. Alleen over dat soort geschriften gaat het hier. In zo'n geval, als de informatie die bij het grondwoord staat, essentieel is om af te bakenen waarop het grondwoord slaat, mag er geen komma staan tussen het grondwoord (het antecedent) en de bijzin ingeleid door die (de betreffende bijzin). Als de informatie die bij het antecedent staat gewoon een extra weetje vormt, dan moet er wel een komma staan.

Het volgende voorbeeld maakt dat duidelijker, maar toont ook aan dat dezelfde zin stevig van betekenis kan veranderen naargelang de komma er staat of niet: 'De artikelen van het wetsontwerp (,) die ongrondwettig zijn, moeten worden herschreven.'

In het voorbeeld kan zowel een komma als geen komma staan, maar de betekenis verandert. Als er een komma staat en je leest de zin hardop voor, zal je pauzeren na artikelen en je stem zal dalen. De zin betekent dan: 'De artikelen van de wet. Stop. Alle artikelen dus. Die overigens, een extra weetje, ongrondwettig zijn. Moeten worden herschreven.' De komma duidt erop dat de zin gaat over de artikelen van de wet, allemaal, en die moeten worden herschreven, omdat ze ongrondwettig zijn.

Als er geen komma staat, ga je niet pauzeren bij het uitspreken van de zin en daalt je stem niet. 'De artikelen die ongrondwettig zijn' vormt een aaneensluitend betekenisgeheel: het gaat dus alleen over die specifieke artikelen van de wet die ongrondwettig zijn, en niet over de overige.

Zoals ik al in het begin van dit artikel zei, kennen de meeste taalgebruikers die regels perfect. Ze zullen zich misschien afvragen waarom daar nog eens een taaltip over geschreven moet worden. Uit de praktijk blijkt echter dat er tegen de regels van beperkende (zonder komma) en uitbreidende (met komma) betreffende bijzinnen geregeld gezondigd wordt, tot zelfs in zulke belangrijke teksten als wetsontwerpen. Toch maar even nadenken dus, voor u achteloos een komma toevoegt.

Karl Hendrickx

Taaladviseur Rekenhof en docent Rechtstaalbeheersing UA en KU Leuven.

Hebt u ook een vraag over juridisch taalgebruik?
Stuur ze naar juristenkrant@wolterskluwer.com.
Karl Hendrickx beantwoordt ze graag.

gevraagd aan Van Mieghem, met een correcte bronvermelding voor de hyperlinks naar de naaktfoto's, was de klacht van Van Mieghem en het IGVM immers ongegrond geweest. Wat hield de Raad tegen om te oordelen over de manier waarop P-Magazine een moedwillig denigrerend en beledigend Facebookbericht als 'geniaal' en 'heerlijk leesvoer' aanpreept en de tekst ervan integraal publiceerde onder een seksistisch beladen titel? Wat hield de Raad

tegen om die journalistieke belaging van een slachtoffer van seksuele intimidatie en geweld ethisch onverantwoord te vinden?

KWALIJKE REPUTATIE

De Raad voor de Journalistiek dreigt op die manier een bedenkelijke reputatie te krijgen in de afhandeling van klachten die verband houden met journalistiek over verkrachting en (seksueel) grensoverschrijdend gedrag. In een

andere zaak werd een klacht van een slachtoffer van verkrachting, dat geen schriftelijke toestemming gaf aan VTM om haar in een programma in beeld te brengen, door de Raad afgewezen, hoewel de wet expliciet een schriftelijke toestemming vereist (VTM werd later door de rechtbank veroordeeld). De Raad voor de Journalistiek was ook van oordeel dat de redactie van het studentenweekblad Schamper, die in een interne en vertrouwelijke brief aan

de rector een schild had geboden aan mogelijke slachtoffers van seksueel grensoverschrijdend gedrag aan de UGent, in strijd handelde met de journalistieke ethiek. P-Magazine daarentegen handelde in overeenstemming met de journalistieke ethiek in deze zaak, voor wat de journalistieke aanpak en de inhoud van het artikel (als geheel) zelf betreft, ondanks de denigrerende, seksistische en beledigende uitingen ten aanzien van een slachtoffer van seksueel geweld.

Dat de Raad voor de Journalistiek geen inbreuk ziet op de journalistieke ethiek is des te schrijnender, omdat P-Magazine destijds zelf heeft toegeven dat het artikel ver over de schreef ging en 'harteloos beledigend' was.

In de Raad zetelen naast journalisten ook vertegenwoordigers van de mediabedrijven in Vlaanderen als effectieve leden -alle twaalf mannen overigens - aangevuld met zes experten uit het 'maatschappelijke middenveld', waaronder een advocate, een juriste, een magistraat en een eredirecteur van de Koning Boudewijnstichting. Werd hun stem voldoende gehoord? Hoog tijd dat de Raad intern en extern duidelijk maakt hoe het wil waken over de bescherming van slachtoffers van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag naar aanleiding van seksistische of denigrerende journalistiek in (sommige) Vlaamse media.

Dirk Voorhoof is emeritus aan de UGent en verbonden aan het Human Rights Centre en Legal Human Academy

Raad voor de Journalistiek 2018/25, 18 oktober 2018, Hilde Van Mieghem en IGVM t. P-Magazine.be en De Nef

www.rvdj.be

www.vrt.be/vrtnws/nl/2014/10/06/seksismewet_bestrjdtwelseksisme-dirkvoorhoof-1-2111553/

Legal insights

Reinvents legal reasoning

Alle Belgische rechtspraak rond ontslagrecht binnen handbereik

Legal insights is een Legal Tech tool die:

- duizenden gepubliceerde én ongepubliceerde vonnissen en arresten toegankelijk maakt
- rechtspraak aanreikt die gelijkaardig is aan uw dossier
- rijke menselijke expertise koppelt aan artificiële intelligentie en big data
- helpt om de juiste juridische argumenten te vinden om uw dossier te onderbouwen

Wolters Kluwer
When you have to be right

Zelf
proberen?

Ontdek Legal insights (module ontslag)
via wkbe.be/legal-insights-ontslag